

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти, науки та молодіжної політики Івано-Франківської
облдержадміністрації
Івано-Франківський обласний еколого-натуралістичний центр
учнівської молоді

ПОГОДЖЕНО

Протокол засідання науково-
методичної ради Івано-Франківського
обласного інституту післядипломної
педагогічної освіти

№ _____

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ департаменту освіти,
науки та молодіжної політики
Івано-Франківської
облдержадміністрації

№ _____

Навчальна програма з позашкільної освіти
еколого-натуралістичного напрямку
«Аматори рослинництва»

1 рік навчання
(72 год.)

м. Івано-Франківськ - 2017

Автор:

Кухар Ірина Миколаївна – завідувачка організаційно-методичної роботи, керівник гуртків Івано-Франківського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді Івано-Франківської обласної ради.

Рецензенти:

Буняк В.І. – доцент кафедри біології та екології ДНВЗ «Прикарпатський національний університет ім. В.Стефаника», кандидат біологічних наук.

Шиян Г.Г. – завідувач зоолого - рослинницького відділу, керівник гуртків Івано-Франківської міської дитячої екологічної станції Івано-Франківської міської ради.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

В умовах інтенсивного використання природних ресурсів і забруднення навколишнього середовища все більшого значення набуває стан внутрішнього та зовнішнього озеленення.

Рослинництво дає змогу не тільки озеленити та прикрасити приміщення та навколишню територію, але й сприяє вихованню шанобливого ставлення до природи, дарує естетичну насолоду, розвиває творчі здібності особистості, формує почуття прекрасного.

Програма гуртка «Аматори рослинництва» передбачає навчання дітей у групах основного рівня і розрахована на один рік навчання 72 години на рік, 2 год. на тиждень.

Мета програми: виховати у школярів працелюбність, терпіння, наполегливість, дбайливе ставлення до природи, поглиблювати їх знання з біологічних наук та вдосконалювати практичні вміння і навички вирощування рослин та проведення дослідів.

Особлива увага звертається на розкритті екологічних основ сільськогосподарського виробництва, охорону навколишнього середовища, проведення практичних та дослідницьких робіт, ознайомлення з новітніми тенденціями ландшафтного дизайну.

Враховуючи вікові особливості школярів програмою передбачається використання різноманітних форм і методичних прийомів в подачі матеріалу, пропонується участь у еколого-натуралістичних масових заходах «День юного натураліста», «Галерея кімнатних рослин», «Парад квітів біля школи», «Юний дослідник» тощо. Керівник гуртка, працюючи за програмою повинен: формувати в учнів навички культури праці, стежити за дотриманням санітарно-гігієнічних вимог і правил техніки безпеки. Планувати роботу гуртка потрібно так, щоб теоретичний матеріал відповідав даній порі року, проводити фенологічні спостереження та екскурсії.

Навчання у гуртку не потребує спеціальної підготовки та знань. Навчальний матеріал програми адаптований до занять з вихованцями різного рівня підготовленості. У гурток приймаються діти, які виявляють інтерес до рослинного світу.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	-	2
2.	Знайомство з розмаїттям рослинного світу.	2	4	6
3.	Однорічні квітково-декоративні рослини.	2	6	8
4.	Дворічні квітково-декоративні рослини.	2	6	8
5.	Багаторічні квітково-декоративні рослини.	2	4	6
6.	Найпоширеніші кімнатні рослини.	2	12	14
7.	Основи ландшафтного дизайну	2	8	10
8.	Поняття про теплиці та парники	2	14	16
9.	Підсумкове заняття	2	-	2
	Всього	18	54	72

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка з територією, приміщеннями і завданнями, що стоять перед гуртківцями. Культура спілкування з природою. Основи природоохоронної діяльності. Техніка безпеки.

Розділ 1. Знайомство з розмаїттям рослинного світу.

Теоретична частина. Класифікація рослинного світу. Значення рослин у житті людини, лікарські властивості. Рослини, занесені до Червоної книги України.

Практична частина. Площинне засушування рослин (виготовлення гербарію). Об'ємне засушування природного матеріалу.

Експерсії до салону-магазину квітів; по екологічних стежках ОЕНЦУМ, МДЕС; віртуальна експерсія в Карпатський ПНП, Галицький ПНП тощо; відвідування виставок, участь у конкурсах «День юного натураліста», «Парад квітів біля школи» і ін.

Розділ 2. Однорічні рослини.

Теоретична частина. Різноманітність однорічників: квітучі, декоративно-листяні, виткі, килимові, сухоцвіт, злакові. Хвороби та шкідники рослин, заходи боротьби з ними.

Практична частина. Визначення однорічників за зовнішніми ознаками. Збирання, очищення та зберігання насіння однорічних квітів. Способи вирощування однорічних рослин (огірки, помідори, чорнобривці, айстри, злакові інші). Виготовлення гербарію, колекцій насіння однорічників.

Експерсії, відвідування виставок, участь у конкурсах, акціях «Юннатівський зеленбуд», «Квітуча Україна» і ін.

Розділ 3. Дворічні рослини.

Теоретична частина. Різноманітність дворічників, ріст, розвиток та розмноження. Роль квітучих дворічних квітів у зовнішньому озелененні (фіалка, мальви, гвоздика і ін.).

Практична частина. Збирання, зберігання насіння. Визначення схожості насіння та підготовка до сівби. Висівання дворічників під зиму, вирощування розсади.

Експерсія в салони-магазини квітів, відвідування виставок, участь у конкурсах, акціях «Юний дослідник», «Квітуча Україна» і ін.

Розділ 4. Багаторічні рослини.

Теоретична частина. Строки висівання. Особливості цибулинних квіткових рослин (тюльпанів, гіацинтів і ін.). Способи вегетативного розмноження багаторічників (поділом кущів, кореневищем, бульбами, бульбоцибулинами, живцювання).

Практична робота. Добір рослин і збирання насіння. Висівання насіння і догляд за сіянцями. Поділ кущів і кореневищ та їх висаджування.

Експерсія в салони-магазини квітів, відвідування виставок, участь у конкурсах, акціях «Юний дослідник», «Парад квітів біля школи» і ін.

Розділ 5. Найпоширеніші кімнатні рослини.

Теоретична частина. Умови існування кімнатних рослин (світло, температура, полив, вологість повітря, період спокою). Розмноження кімнатних рослин. Підживлення добривами. Хвороби та шкідники рослин.

Практична частина. Етикетування кімнатних рослин. Світлолюбиві та тіневитривалі рослини, їх розміщення в класах та коридорах приміщення. Пересаджування кімнатних рослин. Підживлення рослин, техніка безпеки. Декоративне оформлення кімнатних рослин у вазонах. Створення міні-садів, панно із сукулентів і ін..

Екскурсія в салони-магазини квітів, відвідування виставок, участь у конкурсах, акціях «Галерея кімнатних рослин», «Юний дослідник» і ін.

Розділ 6. Основи ландшафтного дизайну.

Теоретична частина. Основні стилі ландшафтного дизайну. Знайомство з професіями агронома, архітектора, флориста.

Практична частина. Підбір рослин та створення альпійських гірок, розаріїв. Монохромний сад та вертикальне озеленення. Створення садів на балконі, живоплотів, газонів та квітників.

Екскурсія в парк з метою вивчення різноманітності ландшафтів, участь у конкурсах, акціях «Парки – легені міст і сіл», «День юного натураліста» і ін.

Розділ 7. Поняття про теплиці та парники.

Теоретична частина. Світловий, тепловий та водний режим у теплиці та парнику. Календар роботи з рослинами в теплиці.

Практична частина. Висівання однорічників. Закладання дослідів на навчально-дослідних земельних ділянках. Підживлення рослин. Фенологічні спостереження в процесі проведення дослідів. Пікірування розсади в теплиці та парниках. Догляд за рослинами в теплиці та парниках. Оформлення результатів дослідницької роботи у вигляді щоденників, рефератів, наукових робіт. Участь у конкурсах «Дивовижна теплиця», «Конкурс навчально-дослідних земельних ділянок» і ін.

Розділ 8. Підсумкове заняття

Підведення підсумків роботи. Виставка робіт, проведення вікторин, конкурсів.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці повинні знати:

- розмаїття рослинного світу;
- основні види сучасного дизайну приміщення, парків, скверів;
- правила заготовки, обробки, сортування і зберігання природного рослинного матеріалу;
- заходи боротьби з шкідниками і хворобами рослин;
- правила поведінки у природі;
- правила поведінки та техніки безпеки під час занять.

Вихованці повинні вміти:

- вирощувати та вести догляд за квітково-декоративними рослинами відкритого та закритого ґрунту;
- проводити та описувати проведені дослідження;
- створювати композиції з живих квітів, природних матеріалів різних форм і стилів;
- виготовляти гербарії, колекції насіння;
- самостійно аналізувати якість виконаної роботи;
- здійснювати фенологічні спостереження за фазами розвитку рослин.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гладун Я.Д. Високовітамінні рослини на присадибній ділянці. – Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2007. – 176с.
2. Г.Г.Якубовська. Кімнатні рослини.-ВД»Школа», 2009.
3. Клаус Вагенер, Сюзанна Фолльрат. 333 ідеї для балкона й тераси. Видавництво «Ранок», 2012.
4. Сафонов М.М. Повний атлас лікарських рослин. Видавництво «Навчальна книга – Богдан», 2015.
5. Олейнікова О.М. Садові декоративні рослини. – Харків:»Веста», 2010.-144 с.:іл..
6. Рябчук Т.Ф. Екологічна освіта в школі: нестандартні уроки, виховні заходи.- Х.: Вид. група «Основа»: «Тріада+», 2008.-192с.- (Серія»Виховання в школі»);
7. Муронец І., Муронец Е. М. Толковий словари садового-любителя. Основные термины. - К.: АСТ, Астрель, 2005. – 544 с.
8. Панченко С.М., Тихенко Л.В. Дослідницька робота школярів з біології: Навчально-методичний посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. – 368 с.
9. Ижин Н.К. Полевая всхоженность семян. - К.: Урожай, 1976. – 200 с.
10. Мерега Г.Б., Гончар Н.М., Педан Ю.Ф., Медведєва В.В., Майборода І.О., Іванус А.В. Організація роботи гуртків сільськогосподарського напрямку. – Дніпропетровськ: 2007. – 138 с.

Рецензія
на навчальну програму гуртка «Аматори рослинництва»
Ірини Миколаївни Кухар, завідувача організаційно-методичного відділу
Івано-Франківського обласного еколого-натуралістичного центру
учнівської молоді

Представлена на рецензування авторська програма є цікавою, змістовною, сучасною та компетентно складеною. Програма складена цілком логічно. Запропонований автором зміст дає можливість сформувати необхідні для практичного використання та набуття в подальшому професійної освіти. Тематичний план роботи гуртка відповідає віковим особливостям учнів, вимогам до організації роботи з школярами у відповідності з вимогами правил техніки безпеки.

Під час проведення практичної частини врахована поетапність складності виконання робіт, сезонність. Вихованці на практичних заняттях знайомляться з різноманітним рослинним світом, вчать закладати досліди, доглядати за рослинами в теплиці і парниках, набувають і вдосконалюють навички із збору і засушування рослин, складанню композицій та букетів. В програмі передбачена достатня кількість екскурсій в процесі яких діти вчать спостерігати навколишню природу, знаходити незвичайне, оригінальне і використовувати це у своїх роботах.

Під час роботи гуртка автор програми залучає вихованців до участі у масових натуралістичних заходах, традиційних святах, суспільно-корисній роботі, що сприяє розвитку творчих можливостей та естетичного смаку гуртківців, вихованню гармонійно розвинутої особистості.

Відвідуючи заняття гуртка, діти глибше оволодіють основами природничих наук, поповнять та розширяють свої знання про оточуючу нас природу.

Програма є цікавою, адаптованою саме для вказаної вікової категорії дітей, може стати основою для проведення гуртка в позашкільному навчальному закладі. Програму складено відповідно програм гуртків еколого-натуралістичного профілю позашкільних установ Міністерства освіти і науки України.

Завідувач
зоолого-рослинницького відділу МДЕС

Шиян Г.Г.

Директор
Івано-Франківської
міської дитячої екологічної станції

Левицька Г.В.

Рецензія
на навчальну програму гуртка «Аматори рослинництва»
Ірини Миколаївни Кухар, завідувача організаційно-методичного відділу
Івано-Франківського обласного еколого-натуралістичного центру
учнівської молоді

Програма гуртка «Аматори рослинництва» передбачає ознайомлення дітей із рослинним світом. Це дає змогу вихованцям орієнтуватися в природному середовищі, розвивати творчо-емоційну сферу, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та формувати екологічно-доцільну поведінку в природі.

Змістом даної програми передбачено теоретичне та практичне набуття додаткових знань та певних навичок щодо ведення фенологічних спостережень і досліджень. Кожний розділ програми передбачає обов'язковий зв'язок теоретичних занять із безпосереднім спілкуванням з природою: проведення екскурсій, практичних та дослідницьких робіт.

Заняття на природі сприяють розвитку у гуртківців природоохоронних умінь. Виготовляючи гербарії, колекції, різні саморобні експонати, діти вчаться працювати з природним матеріалом, що, в свою чергу, допомагає формувати естетичні поняття, бережливе ставлення до природи.

Різноманітні форми організації навчально-виховної роботи передбачають формування трудових вмінь і навичок у вирощуванні та догляді за рослинами.

Позитивним є те, що програма містить перелік ключових компетенцій, які мають бути сформовані у вихованців гуртка впродовж вивчення кожної теми. Навчальна програма побудована з дотриманням усіх загальноприйнятих вимог: містить коротку передмову, мету та основні завдання, прогнозований результат та методи його діагностики, орієнтовну сітку погодинного планування, тематику занять в рамках кожного розділу, список рекомендованої літератури.

Заняття в гуртку допомагають дітям розумно й цікаво проводити час, пробуджує допитливість, любов до знань.

Доцент кафедри біології та екології
ДНВЗ «Прикарпатський національний
університет ім. В.Стефаника»
кандидат біологічних наук

Буняк Віра Іванівна